

Til

Stortingets helse- og omsorgskomiteé

Oslo, 11.10.2023

Diabetesforbundets innspill til høring om statsbudsjett for 2024

Diabetesforbundet er en uavhengig interesseorganisasjon for personer med diabetes, pårørende og andre som er interessert i diabetes. Forbundet ble stiftet i 1948 og har omkring 32 000 medlemmer, 11 fylkeslag og 125 lokalforeninger.

I følge FHI har nærmere 345.000 personer diabetes i Norge. Rundt 90 prosent har diabetes type 2. Forekomsten øker fordi befolkningen blir eldre, og fordi stadig flere har overvekt eller fedme.

Diabetesforbundet har følgende krav til statsbudsjettet for 2024: 1) innføring av gratis skolemat og daglig fysisk aktivitet i skolen, 2) avstå fra å øke egenbetalingen til helsetjenester, 3) økte midler til regionale helseforetak, 4) økte midler til primærhelsetjenesten, 5) økte midler til helsefrivilligheten.

Folkehelse: gratis skolemat og fysisk aktivitet i skolen

Inaktivitet og usunt kosthold fører til overvekt, fedme og diabetes type 2. Dette er vår tids største folkehelseutfordringer. Likevel er det få tiltak i statsbudsjettet for 2024 som motvirker denne utviklingen. Diabetesforbundet etterlyser særskilt midler til innføring av gratis skolemat og én time daglig fysisk aktivitet, slik regjeringen har lovet i Hurdalsplattformen. Det vil bidra til å utjevne helseforskjeller, gi alle barn likere livssjanser og styrke folkehelsen.

Diabetesforbundet ber helse- og omsorgskomiteen om 100 millioner til oppstart av program for daglig fysisk aktivitet og 100 millioner til oppstart av program for gratis og sunt skolemåltid.

Avstå fra å øke egenbetaling

Regjeringen foreslår å øke egenandelene for lege-, psykolog- og fysioterapitjenester, poliklinikk, lab/røntgen, opphold ved opptreningsinstitusjoner, behandlingsreiser til utlandet, og pasientreiser med 4,35 pst. Over flere år har egenandelene til helsetjenestene økt litt og litt. Diabetesforbundet mener at det er en usolidarisk utvikling som rammer personer med kronisk sykdom, og svakere økonomi, hardest. Det er godt kjent at diabetes type 2 er mer utbredt blant personer med lav utdanning, inntekt og utvalgte minoritetsgrupper.

Diabetesforbundet er bekymret for at nok en økning i egenandelen, særskilt nå i en dyrtid, vil føre til at enkelte med diabetes ikke har råd til å bruke helsetjenestene de har behov for i 2024.

Diabetesforbundet ber helse- og omsorgskomiteen avstå fra å øke egenbetalingen (kap. 2752 post 72).

Mer midler til helseforetakene

Etter pandemien erfarer mange at ventetiden til diabetespoliklinikkene har blitt lengre. Diabetesforbundet får tilbakemeldinger om at personer med diabetes sjeldnere får årskontroll, og at det ikke er tid til å gå igjennom anbefalte prosedyrer når de er på kontroll. Diabetesforbundet vurderer situasjonen som prekær flere steder i landet, og frykter at flere

med diabetes vil utvikle alvorlige, smertefulle og kostbare komplikasjoner som kunne vært unngått.

I forslaget til statsbudsjett foreslår regjeringen å øke bevilgningene til de regionale helseforetakene med 2.2 mrd. kr. Det er et skritt i riktig retning, men det trengs det en større satsing for å gi personer med diabetes de helsetjenestene, og det lærings- og mestringstilbudet, som er anbefalt og som de har krav på.

Diabetesforbundet ber helse- og omsorgskomiteen om å øke midlene til de regionale helseforetakene (kap. 732).

Økte ressurser til primærhelsetjenesten

Personer med diabetes type 2 følges opp i allmennlegetjenesten. I følge Nasjonal faglige retningslinje bør alle med diabetes ha en årskontroll der blodsukker, blodtrykk, lipider, urin, øyne og føtter skal undersøkes. En studie fra 2019 viste at kun 35 prosent av de med diabetes type 2 fikk utført to eller flere undersøkelser, mens 25 prosent fikk utført ingen. Mangel på årskontroll, oppfølging og veiledning i allmennlegetjenesten øker risikoen for alvorlige og kostbare komplikasjoner.

Diabetesforbundet er positive til regjeringens forslag om økte bevilgninger til ALIS-avtaler, videreføring av basistilskuddet til fastlegene, forslag om 66 flere LIS1-stillinger, og midler til bedre oppgavedelingen mellom profesjoner i helsetjenestene. Diabetesforbundet erfarer samtidig at behovene i primærhelsetjenesten svært store, og registrerer at Helsedirektoratet mener at det er behov for 200 nye LIS1-stillinger for imøtekomme behovene i årene som kommer.

Diabetesforbundet ber komiteen om midler til betydelig flere LIS1-stillinger (kap. 762).

Styrk tilskuddsordningene til helsefrivilligheten

Tilskuddsordningen til informasjons- og kontaktskapende arbeid er foreslått til 29,8 mill. kroner for 2024. Det er en nedgang fra i år, da det utbetalte beløpet er 31,9 mill. Etter at mange pasientorganisasjoner mistet direktestøtten, har antallet søkere til tilskuddsordningen økt. Totalt ser vi en nedgang i midler til helsefrivilligheten, i kombinasjon med økt byråkrati som følge av årlige søknadsprosesser på prosjektmidler. Den manglende viljen til å gi helsefrivilligheten forutsigbar finansiering gjør det krevende for frivilligheten å ta den avlastende rollen til helsetjenestene, som Helsepersonellkommissjonen anbefaler.

Diabeteslinjen vår er et allment tilgjengelig og lavterskel veiledningstjeneste på telefon og chat. Henvendelsene besvares av erfarent helsepersonell. Hvert år tar mottar linjen omkring 5000 henvendelser fra personer med diabetes, pårørende og helsepersonell. Diabeteslinjen ble støttet direkte over statsbudsjettet, men finansieres fra i år med prosjektmidler fra tilskuddsordningen «informasjons- og kontaktskapende arbeid». Diabetesforbundet opplever det som svært krevende å drifte et slik tjenestetilbud på prosjektmidler.

Nylig gjennomførte Diabeteslinjen en brukerundersøkelse. Brukerne rapporterer at de henvender seg til Diabeteslinjen fordi de ikke får raskt nok, eller tilstrekkelige svar, fra helsetjenestene. Stadig flere henvendelser senterer rundt de psykiske aspektene av å leve med kronisk sykdom, kosthold og egenbehandling. Diabetesforbundet oppfatter det som et tegn på knapphet på tid i helsetjenestene, der særskilt egenbehandling, levevaner og psykisk helse blir nedprioritert. Diabetesforbundet er derfor bekymret for konsekvensene for personer med diabetes og helsetjenestene dersom Diabeteslinjen må avvikles på grunn av uforutsigbar finansiering.

Diabetesforbundet ber helse- og omsorgskomiteen om å øke tilskuddsrammen til «Informasjons- og kontaktskapende arbeid» (Kap. 761, post 71) med 7,5 millioner kroner til 37,3 millioner kroner.

Med vennlig hilsen

Cecilie Roksvåg, fungerende generalsekretær i Diabetesforbundet